

*Príbeh bratislavskej rodiny na pozadí
historických udalostí druhej polovice 20. storočia*

*VILA
KLÁRA
Fero Rajec*

Vila Klára

Fero Rajec
Vila Klára

slovar

Text © František Rajec 2017
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2017

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-2450-1

*Dej tohto príbehu vychádza zo skutočných udalostí.
Pre dramtizáciu deja boli niektoré epizódy upravené.*

PROLÓG

Čo sa rozumie pod pojmom krádež storočia? Mnohí občania narodení v bývalom Československu sa domnievajú, že najväčšou krádežou bola privatizácia národného majetku. Vraví sa: kto zaváha, ten nežerie. Tí, čo boli blízko k hrantu, sa povzbudzovali a kričali: „Len berte, žerte, takáto žranica už dlho nebude!“

Áno, taká rabovačka už dlho nebola. Tentoraz si to najviac odniesol štát, obrovská dojná krava nevidaných rozmerov, z ktorej si počas štyridsaťročnej vlády komunistov aj počas privatizácie každý, kto mal guráž a netrpel výčitkami svedomia, mohol nadobjíť. Dojná krava nenávratne zmizla a s ňou aj všetky ilúzie o svetlých a krajších zajtrajškoch.

Ale tí skôr narodení si ešte pamätajú aj dve predošlé éry. Za slovenského štátu to bolo rabovanie židovského majetku a po skončení druhej svetovej vojny sa tomu zase hovorilo znárodnenie. Prebehlo v dvoch vlnách. Na základe dekrétov prezidenta Beneša z 24. októbra 1945 boli znárodnené bane, banky, poisťovne, priemyselné podniky s viac ako päťsto zamestnancami a iné vybrané podniky, najmä potravinárske. Z nich o rok neskôr vznikli takzvané národné podniky. Druhá vlna prebehla po februárovom prevrate 1948. Koncom apríla toho roka Ústavodarné národné zhromaždenie schválilo zákony o znárodňovaní všetkých podnikov nad päťdesiat zamestnancov, všetkého veľkoobchodu, zahraničného obchodu a stavebníctva.

Znárodnili aj polygrafický priemysel, cestovné kancelárie, kúpele, liečebne a nemocnice. Zostávajúci súkromný sektor bol postupne likvidovaný až do roku 1950. Prišlo aj na drobné priemyselné závody, maloobchodnú sieť, úplne zlikvidovali živnostníkov. A napokon prišlo aj na roľníkov, ktorým vzali pôdu, dobytok a poľnohospodárske stroje. Beda tým, ktorí sa vzopreli. Nielenže im skonfiškovali všetok majetok, ale ešte ich na dlhé roky uväznili a podaktorých aj popravili, ako napríklad bratislavského zlatníka Izidora Frostiga.

FERO RAJEC

Ktorá z týchto krádeží bola u nás krádežou storočia? Ťažko na túto otázku jednoznačne odpovedať, keď už mnohým zakalili rozum televízne rozprávky o majorovi Zemanovi a jeho vlúdnych spolupracovníkoch – sympatických chlapíkoch zo Štátnej bezpečnosti, o mužovi na radnici, okrese na severe, inžinierskej odysei, plechovej kavalérii či súdružke žene za pul-
tom v samoobsluže. Stokrát opakovaná lož sa stala pravdou.

Povojnové roky

1.

Päťdesiatšedemročná Aurélia Reimannová mala na sklonku jari 1946 veľkú radosť. Tešila sa nielen z narodenia vnučky Alexandry, ale aj z blížiaceho sa návratu svojho staršieho tridsaťšesťročného syna Edmunda z Indie. Tešil sa aj jeho o štyri roky mladší brat Alexander, ktorému všetci vraveli Alex. Omama, ako Auréliu oslovovali Alex s manželkou Klárou po narodení ich dcéry Alexandry, každé dopoludnie netrpezlivo vyčkávala poštára, ktorý jej mal doručiť listovú zásielku z indickej Kalkaty. Konečne sa jej dočkala v prvý letný deň. Vybrala obálku zo schránky a ponáhľala sa dnu. Otvorila ju a hltala každé Edmundovo slovo. Napokon sa dočítala, že jej syn sa vráti do Európy, ale nie hneď k nej.

Trochu ju zarmútilo, keď sa dozvedela, že jeho prvé kroky povedú do Viedne a až potom mieni prísť do Bratislavy. List opäť vložila do obálky a nechala ho na stole. Na chvíľu sa zamyslela, trochu aj smútila za starším synom, ktorý nasledoval svoju manželku do jej rodného Rakúska. Vedela, že raz k tomu príde, pretože jej nevesta Rosemarie by si len sotva zvykla na provinčnú Bratislavu, keď od detstva bola zvyknutá na veľkú Viedeň.

S Edmundom sa zoznámila v Indii, kde sa počas druhej svetovej vojny zdržiavala so svojimi rodičmi. Jej otec sa venoval obchodu s čajom. Pobyt v Indii navždy zmenil Edmundovi život.

Indický subkontinent prvýkrát navštívil ako dvadsaťosemročný začiatkom roka 1938. Ešte rok predtým ako absolvent katedry archeológie vycestoval do Londýna. Jeho pôvodným cieľom mala byť účasť v britskej archeologickej expedícii pôsobiacej v oblasti egyptského Luxoru. Ale londýnskych archeológov príliš nezaujal. Skôr ľudí, ktorí obchodovali s indickým čajom, korením a drahými kameňmi.

Spočiatku ho podnikanie príliš nelákalo, ale jeho anglickí priatelia ho presvedčili, aby to skúsil. Koloniálne indické prostredie ho fascinovalo a začal uvažovať, ako by sa z neho dalo profitovať. Po ročnom pobyte ho anglickí priatelia zasvätili do obchodu s čajom. Vtedy sa v západobengálskom meste Dárdžiling stretol so svojou budúcou manželkou Rosemarie a jej rodičmi Ervínom a Judithou Sternovcami.

Rosemarie mu už počas prvých dní učarovala a časom sa do seba zaľúbili. Ešte v priebehu toho roka sa dozvedeli, že Rakúsko

bolo anektované nemeckou treťou ríšou a v nasledujúcom roku, keď sa Edmund zasnúbil s dvadsaťročnou Rosemarie, sa dozvedeli, že Československo sa rozpadlo, nuž sa do Európy príliš neponáhľali. Už vedeli aj to, že Nemci napadli Poľsko a že Veľká Británia okamžite vyhlásila Nemecku vojnu. Sternovcov to veľmi nepotešilo, pretože v koloniálnej Indii, kde mali hlavné slovo Briti, sa prakticky stali ich nepriateľmi. Ani Edmunda príliš netešilo, že malé Slovensko sa stalo spojencom Hitlerovho Nemecka. Hoci mal československý pas, nebol v očiach Angličanov ich nepriateľom, pretože u nich bol každý z vtedajšieho Československa považovaný za Čecha. Horšiu situáciu mali Sternovci, pretože ako občanov bývalého Rakúska ich považovali za agresorov, ktorí sa spojili s fašistickým Nemeckom. Napokon Sternov židovský pôvod zabránil, aby jeho rodina bola vyhostená, čomu sa potešili všetci ich priatelia, pretože pri obchodoch si rozumeli a Európa bola vtedy všetkým až priveľmi vzdialená.

Edmunda v roku 1940 zaujal aj iný biznis. Päťdesiatročný Ervín Stern sa venoval nielen obchodu s čajom. Jeho prioritou bol obchod s drahými kameňmi. Počas pobytu v Kalkate zasvätil do tajov a obchodovania s nimi aj Edmunda. Ervín zistil, že s Edmondom sú si v niečom veľmi podobní. Aj Ervín sa ešte ako slobodný vydal počas prvej svetovej vojny do koloniálnej Indie a časom sa spriatelil s Angličanmi, s ktorými začal podnikáť. Edmunda postupne naučil rozpoznávať zafíry, mesačné kameňe, smaragdy, ametysty, tibetské krištále, hnedé, ružové, modré a fialové acháty, akvamaríny aj rubíny. Naučil ho, ako rozpoznať pravé od falošných, pretože medzi priekupníkmi ich bolo neúmerkom. Edmund časom zistil o drahých kameňoch aj to, že čím viac idú z ruky do ruky, ich cena rapídne stúpa. Už koncom štyridsiateho roku úplne prepadol obchodovaniu s drahokamami a zaumienil si, že po skončení vojny sa vráti do Európy ako zámožný muž a otvorí si zlatníctvo.

Edmund Reimann sa vrátil do Európy začiatkom júla 1946 ešte pred začiatkom každoročného obdobia monzúnov. Prišla s ním aj jeho manželka Rosemarie, ktorá sa zaňho pred dvoma rokmi vydala. Dažde ich ani tak netrápili, skôr nepokoj z narastajúceho odporu domorodého obyvateľstva proti kolonialistom, a v poslednom období časté potýčky znesvárených hinduistov a moslimov. Edmundovi svokrovci sa vrátili do Viedne o tri týždne skôr, aby pre nich stihli pripraviť nový domov, pretože Rosemarie už bola v šiestom mesiaci tehotenstva. Edy, ako Edmunda všetci volali, si len na štyri dni odskočil z Viedne do

Bratislavy, aby navštívil svojich najbližších, ktorých už viac ako osem rokov nevidel.

„Edy, vitaj!“ privítal Alex svojho brata a objali sa.

„Alex, prišiel si sám?“

„Áno. Vieš, braček, Rosemarie je tehotná. O tri mesiace bude rodiť. Až pri krste nášho dieťatka vám ju predstavím. Dúfam, že všetci prídete,“ povedal Edy, zároveň sa zvítal s Alexovou manželkou Klárou a napokon aj s matkou, ktorej povedal: „Mama, veľmi som sa na teba tešil.“

„Edko, z teba je už riadny chlap. Zdá sa mi, že sa čoraz viac ponášaš na svojho nebohého otecka. Za tie roky ti už aj šediny pribudli. Keď si odchádzal, mala som obavu, čo si v tom ďalekom svete sám počneš.“

„Často som na teba myslel, mama...“

„Edko, medzitým už je zo mňa omama,“ skočila mu do reči, zaviedla ho do izby, kde v detskej postieľke spalo bábätko a tiško povedala: „To je moja vnučka Alexandra, ale vravíme jej Sandra. Nie je zlatá?“

„Je roztomilá.“

„Oči má po Klárke,“ odvetila omama, obaja potichu vyšli z izby a zašli do priestornej izby, kde sa posadili k okrúhlemu stolu.

„Edy, tak už hovor, ako bolo v Indii,“ vyzval ho brat.

Edmund rozprával vari hodinu a všetci jeho slová hltali ako maliny. Napokon im povedal: „India je čarokrásna krajina, je ako rajská záhrada. Precestoval som ju krížom-krážom. Ľudia sú tam chudobní, ale veľmi pracovití. Pravdou je, že bojujú za svoju nezávislosť a chcú sa navždy zbaviť kolonialistov. Briti si musia uvedomiť, že časy koloniálneho panstva sa im nezadržateľne krátia. Aj keď v mnohom Indiu pozdvihli, postavili im veľkú sieť železníc, cesty, prístavy, administratívne budovy a mnoho iného, raz všetko prejde pod indickú správu.“

„V tom prípade budú mať Briti po kšefte,“ vyhlásil Alex a Klára im podala kávu.

„Braček, vôbec nie, obchodovať sa bude ako doposiaľ. Z čoho by India žila? Nič sa nezmení, akurát vznikne nezávislá Indická republika, ktorá bude mať svojho prezidenta, vládu, parlament, vlastnú armádu, políciu a tak ďalej. Osobne si myslím, že podnikatelia si aj tak prídu na svoje. S miestnymi si veľmi dobre rozumeli a tak to aj zostane.“

„Edy, to značí, že sa do Indie ešte vrátiš?“ spýtala sa Klára.

„Pravdaže, ale nie hneď, azda o tri či štyri roky, už len na pár týždňov, aby som dohodol nejaké nové obchody,“ odvetil, napil sa kávy a poznamenal: „Veľmi dobrá, aká je to značka?“

„Julius Meinl,“ odvetila Klára.

„Aby som nezabudol, priniesol som vám nejaké darčeky. Omama, to je pre teba,“ vyhlásil, vybral z tašky škatuľku, roztvoril ju a podal jej krásne zdobený náhrdelník s brúsenými kameňmi. Potom podal Kláre menšiu škatuľku, v ktorej sa nachádzal prsteň s očkom z ružového achátu a len dodal: „Klárka, to je pre teba, môj svadobný dar.“

„Edy, ten je nádherný, ďakujem,“ poďakovala švagriná a omama dodala: „Edko, krásna práca, ďakujem, ale to si nemusel.“

„Omama, to ešte nie je všetko. Priniesol som ti aj vynikajúci čaj. Len si ho vezmi, je najlepší z celého Dárdžilingu. Osobne som bol na tej rozľahlej čajovej plantáži na úpätí Himalájí,“ povedal, pozrel Alexovi do očí a dodal: „Braček, ani na teba som nezabudol. Priniesol som ti niečo, čo ťa zaujme. Hľa, táto drevená ručne vyrezávaná škatuľka ťa určite poteší. Len ju otvor!“

Alex pomaly otvoril škatuľku a videl v nej nádherné drahé vybrúsené a vyleštené kamene, medzi ktorými nechýbali zafíry, smaragdy, ametysty, rubíny, acháty ani akvamaríny. Podaktoré akoby sa trblietali, hýrili farbami a odrážali svetlo z lustra. Ich prirodzená krása akoby svedčilo o ich nadprirodzenom vzniku a magickej moci. Neveriacky krútil hlavou, pozrel na brata a povedal: „Edy, ďakujem.“ Potom ešte pošepol: „Čo to stálo?“

„Už ani neviem. Ale pamätaj si, že tu v Európe je ich cena minimálne šesťnásobne vyššia. Tieto som odložil pre teba, akoby na rozbeh tvojho zlatníctva. Pod týmito vybrúsenými sa nachádzajú aj ďalšie neopracované. Ak sa od nich odraziš, urobím ti dobrú cenu na ďalšie. Obaja budeme z toho profitovať.“

„Edy, ešte raz ti ďakujem. Len mi, prosím ťa, poraď, kde nájdem zručného brusiča?“

„Jedného som tu poznal. Bolo radosť sa naňho pozerieť, ako opracováva drahokamy. Ak sa nemýlim, často ho pri práci sledoval aj jeho syn, ktorý môže byť od teba asi o päť rokov mladší. Azda sa podal na otca a zdedil jeho remeslo. Obaja bývali v Starom Meste. Starý pán sa volá Remšík. Zajtra by sme ho mohli navštíviť.“

„Súhlasím. Veľmi rád. Zatiaľ mi kšeft ide dobre, ale mohlo by to byť oveľa lepšie.“

„Alex, v Indii som poznal vynikajúcich brusičov drahých kameňov. Škoda, že tu takých nemáme. Bodaj by som sa mý-

lil. Vieš, drahý kameň je minerál, ktorý sa vyznačuje osobitou a mimoriadnou krásou. Zvlášť dôležitá je jeho farba a musí byť dosť tvrdý a odolný, aby sa mohol dlho používať bez toho, aby sa znehodnotil poškríbaním či inak. A čo je hlavné, musí sa vyskytovať zriedkavo, pretože aj jeho vzácnosť mu zaručuje vysokú hodnotu,“ vysvetlil mu Edy a pobrali sa k večeri.

Po jedle ešte bratia posedeli s matkou. Klára sa medzitým venovala svojej dcérke Sandre.

„Chlapci, chcem vám niečo dôležité povedať,“ povedala im na úvod matka, obaja zbystrili a pokračovala: „Iste si pamätáte, že váš nebohý otec si prial, aby dožil so mnou v tomto dome. Chcel, aby sa na starobu o nás postaral Alexander. Žiaľ, otec vás opustil príliš skoro. Myslím si, že nastal čas, aby som vás spravodlivo vydělila.“

„Mami, čo ti to len napadlo?“ skočil jej do reči Edy a dodal: „Vravíš, akoby si mala zajtra zomrieť.“

„Edko, len chcem splniť vôľu vášho otca. Rozhodla som sa predať náš dom a z peňazí za predaj by som vás vydělila. Alex by si prenajal nejaký slušný byt, kde by s jednou izbou pamätal aj na mňa. Zdá sa mi, že v tomto dome je nás už príliš málo.“

„Omama, akože príliš málo? Miesto Edyho je tu moja žena a miesto nebohého otca pribudla Sandra. Ale v niečom máš pravdu. Náš dom už neleží v peknej tichej štvrti a výhľad do okolia už nie je taký príjemný ako kedysi. V okolí stoja výrobné haly, rôzne prevádzky, pri oknách sa víri prach, vzduch už nie je taký čistý. Ja osobne mám v pláne postaviť si rodinnú vilu v starej pokojnej časti mesta,“ povedal Alex.

„Kde tam chceš získať stavebný pozemok?“ spýtal sa Edy.

„Zajtra ti ho ukážem. Je to nevyužitý priestor medzi menšími činžiakmi a rodinnými domami. Už som sa o ten pozemok zaujímal. Myslím, že by nebol ani taký drahý.“

„Alex, kde vezmeš peniaze na stavbu vily?“

„Ak omama výhodne predá dom, na hrubú stavbu by to vystačilo.“

„Nie, Alex, ja dom nepredám. Vy dvaja ho predáte, ja nemám obchodného ducha. Jediné, čo urobím, bude, že podpíšem kúpno-predajnú zmluvu,“ oponovala mu.

„Nuž dobre, ja sa postarám o predaj. Edy, čo povieš?“

„Neviem ako v Bratislave, ale vo Viedni je teraz akýsi chaos. Myslím si, že po skončení vojny je to aj tu podobné. Alex, mal by si čo najskôr konať, kým sa politická situácia utrasie. Čertvie, čo bude o pár rokov.“

„Dobre, braček, vymasnažím sa, aby som to do budúcej jari stihol.“

„Chlapci, som rada, že ste ma pochopili. Obaja ste už ženatí a chcem, aby ste si trochu prilepšili. Pokiaľ budem ešte vladať, chcem vám pomáhať. Edko, z teba zrejme už čoskoro bude rakúsky občan. Ale ak by si ma potreboval, stačí len zavolať a prídem.“

„Mami, budem rád, keď ma navštíviš, ale ja s Rosemarie si vystačíme. My ťa nebudeme potrebovať na posluhovanie, na to sme si už najali jednu paniu,“ povedal Edy, pozrel na brata a dodal: „Alex, aj ty by si mal nad tým popremýšľať.“

Alex len prikývol bratovi a odbehol za Klárou, ktorá uspávala ich dcérku. Nasledujúceho dňa dopoludnia vzal Edyho do starej časti mesta. Prešli niekoľkými ulicami a zabočili vpravo do ulice tiahnucej sa do menšieho svahu. Ešte prešli vari tridsať metrov a Alex zastavil. Pozrel smerom vpravo a ukázal bratovi parcelu, ktorá sa rozprestierala pred nimi.

„Edy, vyzerá to tu ako veľký dvor. Činžiak v pozadí je ešte od vedľajšej ulice, ale tento pozemok už nepatrí k nemu. Končí sa pri stromoch, ktoré sú v blízkosti činžiaka. Pozri sa vľavo aj vpravo, ešte dodnes sa tam nachádzajú kolíky od geodetov.“

„Odkiaľ to vieš?“

„Nedávno som sa zhováral s domovníkom z toho činžiaka. Povedal mi, že akýsi Žid ho koncom štyridsiateho zakúpil, ale dodnes so stavbou nezačal. Nedalo mi to, a tak som zašiel na kataster, kde som sa dozvedel, že ho skutočne kúpil. Volal sa Jakub Braun. On sa už výstavby domu nedočkal, pretože ho o dva roky aj s ostatnými Židmi odviekli do koncentračného tábora, z ktorého sa už nevrátil. Jeho pozemok bol skonfiškovaný.“

„Komu teraz patrí?“

„Štátu. No skôr by som povedal, že je naďalej obecný. Už som požiadal o jeho odkúpenie.“

„Pozemok je dobre orientovaný. Ak by si vilu postavil bližšie k tomu činžiaku, mohol by si mať smerom k tomuto chodníku okrasnú záhradu. Nezabúdaj, že je to slnečná strana. Všetky okná izieb by som situoval práve z tejto strany, dokonca aj priestranú terasu. Smerom k činžiaku stačí dať malé vetracie okná od špajze, kúpeľne, záchoda a poprípade schodišťa. Pamätaj na to.“

„Súhlasím s tebou,“ povedal Alex.

Potom sa vrátili k rohu ulice a kráčali o kúsok ďalej k domu, kde odjakživa býval brusič drahých kameňov. O chvíľu Edy zazvonil na zvonček pána Remšika.

„Dobrý deň, pán Remšík,“ pozdravili, len čo vo dverách zbadali domáceho pána.

„Dobrý deň. Čo si želáte?“

„Ešte stále brúsíte drahé kamene?“ spýtal sa Edy.

„Vy ma poznáte?“

„Pamätám si vás. Pred deviatimi rokmi ste mi brúsili jeden ametyst. Vyleštili ste ho a vsadili do prsteňa. Skvelá práca!“

„Mladý pane, spomínam si, bol to sibírsky ametyst. Vy ste zrejme pán Reimann.“

„Áno, som Edmund Reimann. A tu je môj brat Alexander. Pán Remšík, dobre si pamätám, že vtedy z vás jeden mládenec nespustil oči. Zrejme to bol váš syn,“ povedal Edy a starý pán ich pozval dnu.

„Páni, ja už nebrúsím, oči mi už dobre neslúžia. Ale máte pravdu, bol to môj syn. Teraz robí miesto mňa. Je veľmi zručný a povedal by som, že má väčší talent ako ja,“ povedal starý pán, zaviedol ich do synovej izby a vyhlásil: „Robko, máš tu klientov.“

Dvadsaťosemročný Róbert Remšík vstal od pracovného stola a spýtal sa: „Čím vám môžem poslúžiť?“

Edy siahol do vrečka saka a vytiahol vreckovku, ktorú opatrne roztvoril v ruke, aby mladý Remšík zreteľne videl neopracovaný drahokam. Potom mu ho aj s vreckovkou opatrne podal. Mladý Remšík ho skúmal a po chvíľke povedal:

„Ak sa nemýlim, je to modrý zafír. Krásny kúsok. Čo by ste si priali?“

„Chcel by som, aby ste ho opracovali ako tento,“ povedal tentoraz Alex, podal mu zafír trblietajúci sa ako krištál, ktorý mu predošlého dňa priniesol brat, a spýtal sa: „Prosím, kedy si mám poň prísť?“

„Pane...“

„Prepáčte, volám sa Alexander Reimann.“

„Teší ma, pán Reimann. Príďte pozajtra o tomto čase. Tento krásny kúsok nepotrebujem, ale pozajtra si ich môžete porovnať. Potom mi poviete, či som splnil vaše očakávania. Inak, ak sa nemýlim, nie ste majiteľ zlatníctva?“

„Áno.“

„Zaujímavé, ešte som pre vás nebrúsil. No, je to pre mňa výzva.“

„Aká výzva?“ spýtal sa Edy.

„Ľudia, pre ktorých som doposiaľ robil, naďalej chodia ku mne. Vlastne dvaja už nechodia. Ale tí zlatníci boli Židia a pred

šiestimi rokmi sa odsťahovali kamsi do Palestíny. Pán Reimann, ešte ste medzi zlatníkmi nový.“

„Áno, zlatníctvo vlastným len štyri roky. S drahými kameňmi som dochádzal do styku len zriedkavo. Odteraz sa to zmení.“

„Pán Reimann, prosím, tu máte potvrdenku na svoju objednávku.“

„Mladý pán, netreba, ja vám plne dôverujem. Tak pozajtra, dovidenia.“

„Dovidenia,“ pozdravil aj Edy a spolu odišli.

Od Remšíkovcov kráčali uličkami do centra mesta. Cestou Edy povedal bratovi:

„Alex, som veľmi zvedavý na konečný výsledok. Vieš, keď sa pracuje s drahým materiálom, je od zadávajúceho silný tlak na dokonalosť a bezchybnosť zákazky. Stáva sa, že brúsením sa kameň môže aj úplne zničiť, rozbiť alebo sa razom môže stať z neho malý. Nesprávnym výbrusom sa môže zničiť alebo stratíť na kvalite a svetle, a stratí hodnotu. Ak je mladý Remšík dostatočne zručný, ukážu sa jeho prednosti v tvare, výbruse a jeho orientácii. Ak sa svetlo rozkladá na jednotlivých plochách kamienka, ak šperk žiari, je to jedno z hľadísk pri posudzovaní jeho krásy.“

„Aký je vlastne postup? Ako dlho sa s jedným takým kamienkom bude hrať?“

„Brúsenie drahých kameňov má niekoľko fáz. Každú z nich môže realizovať aj iný majster. Keďže každý kameň má iný tvar, rozličné nepravidelnosti, je veľmi dôležité zachovať jeho hmotnosť, nie vždy sa dá vybrúsiť do ideálneho tvaru. Hlavným cieľom je dať kameňu jeho jas a takzvanú iskru, aby sa prejavil jeho oheň, čím myslím farebné záblesky svetla. Veľkosť, počet a uhly brúsených plôch si brusič vypočíta matematicky. Najprv kameň spíli alebo rozštíepi a otáčaním na sústruhu ho obrusuje o ďalší diamant, aby získal okrúhly tvar. Potom nasleduje brúsenie plôch a leštenie. Po konečnom vyleštení sa opracovaný kameň vsadí do drahého kovu.“

„Za aký čas sa to človek naučí?“

„Počas pobytu v Indii mi jeden starší, veľmi zručný brusič povedal: Za dva roky sa naučíte brúsiť základný štandard, tretí rok si osvojíte praktické znalosti z dielne majstra a stávate sa brusičom. Za ďalších päť rokov viete brúsiť a za desať rokov už to ide samo.“

„Podľa toho by mal byť mladý Remšík už vo fáze ostrieľa-ného kozáka.“

„To zistíme až pozajtra. Všimol som si, že jeho dielňa je veľmi dobre vybavená,“ povedal Edy, pozrel bratovi do očí a dodal: „Rád by som si dal kávu.“

„Poď, za rohom je kaviareň. Pozývam ťa.“

Obaja vošli do podniku. Posadili sa, objednali si a pokračovali v rozhovore.

„Edy, priznám sa ti, že keby si neodišiel do Indie, dodnes by som vlastnil malú tlačiareň. Hoci ma spočiatku táto práca bavila, neskôr som zistil, že to nie je také, ako som si predstavoval. Azda aj vojna k tomu prispela. Nazdával som sa, že zisky budú oveľa vyššie a po čase rozšírim polygrafickú výrobu.“

„Čo sa stalo?“

„Počas vojny zdražel papier aj tlačiarenská farba. Na rozšírenie som mohol zabudnúť. Povzbudením pre mňa boli tvoje listy, ktoré si mi občas poslal. Keď si sa zmienil o drahých kameňoch, ktoré ťa tak fascinovali, rozhodol som sa zo dňa na deň. Do konca štyridsiateho druhého som zavrel tlačiareň a už o pár týždňov nasledujúceho roka som odkúpil menšie zlatníctvo, ktoré som rozšíril aj o starožitníctvo vďaka tomu, že sa mi podarilo dobre predať objekt tlačiarne.“

„Od koho si kúpil zlatníctvo?“

„Veľmi výhodne od jedného, čo ho arizoval. Pôvodným majiteľom bol Žid, ale ten stihol ujsť skôr, než by ho odvliekli niekde do koncentráku. Ten arizátor prakticky skrachoval. Predával len lacné šperky, nejaké hodinky, skôr by som povedal, že sa veľmi neodlišoval od púťových predajcov. Ja som zlatníctvo kúpil približne v cene, za akú ho získal, pretože bol úplne na dne.“

„Takže sa ti pošťastilo. Kolkých zamestnávaš?“

„Dvoch. Jedného mladšieho odo mňa, slobodného mládenca, ktorý sa vyučil u židovského zlatníka. Druhým je starší pán, ktorý u mňa pracuje ako starožitník na polovičný úväzok. Mladší je v práci veľmi precízny. Starší sa vyzná v starožitnostiach, dokáže ich lacno kúpiť a so ziskom predať. Neviem, ako si mladý poradí s osádzaním drahých kameňov.“

„Nepodceňuj ho. Vravil si, že je precízny, tak to určite zvládne.“

Zašli spolu do Alexovho zlatníctva. Edy si všimol mladého muža, ktorý sedel za stolom a vsádzal akýsi kamienok na očko prsteňa. Chvíľu ho sledovali, až kým neskončil. Vzápätí mu ho Alex predstavil:

„Tento mladý muž je Juraj Barták. Je zlatník a zároveň aj oprávár hodiniek.“